

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК: 338.439.63.053

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-87-1>

Глубіш Л. Я.

Львівський національний аграрний університет

СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ ПРОДОВОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

У статті доведено доцільність використання теорії поколінь як основи дослідження економічної поведінки як державного чиновника, виробника споживача. Установлено коваріацію зміни поколінь українського суспільства та харчових раціонів. Доведено залежність моделі харчування від рівня соціально-культурного розвитку суспільства, залежного від життєвого досвіду корінного населення та набутих традицій. Простежено залежність між структурою продовольчих наборів та основними причинами смертності корінного населення. Охарактеризовано основні тенденції та прогалини продовольчого забезпечення населення України з позицій зміни його поколінь, на основі чого обґрунтовано доцільність доповнення економічних показників результатами оцінки соціального прогресу, які краще відображають готовність суспільства до змін.

Ключові слова: соціум, харчовий раціон, модель харчування, покоління населення, гастрономічна культура, споживча поведінка.

Постановка проблеми. Уміння вивчати споживчі настрої та диференціювати виробництво відповідно до зміни запитів ринку вимагає пошуку концепцій розвитку, орієнтованих на вирішення проблеми задоволення потреб нинішніх поколінь без загрози для прийдешніх через управління попиту, який в умовах ринку є головною рушійною силою, що спонукає до ринкової взаємодії всі її сторони, запускаючи економічні процеси, пов'язані з організацією матеріально-ресурсних потоків або уповільнюючи їх. Мотивація та потреби, що стоять за рішенням про місце харчування та наповнення продовольчого кошика, варіюються залежно від поколінь населення, формуючи моделі харчування. Різні покоління – це люди з різним сприйняттям інформації та цінностями, що формувалися під впливом історичних подій, економічних криз, соціальних процесів, розвитку технологій. Умови середовища, у якому вони набували свій життєвий досвід, сформували особливості їхньої поведінки в ролі споживача, виробника і чиновника, тому теорія поколінь має слугувати базисом дослідження зміни логіки соціально-економічної поведінки членів суспільства, ураховуючи їхню роль у ринковій взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки продукти харчування є товарами першої необхідності, що унеможливує відтермінування процесу продовольчого забезпечення, то його дослідженню присвячено чимало наукових праць. Проте фахівці, зосереджуючи увагу на доступності продуктів харчування, вивчають її з економічного та

натурального ракурсу, обмежуючи пошук причин та загроз у межах продовольчої системи [1; 2]. Цікавим є результат дослідження диференціації регіонів за рівнем продовольчого забезпечення із застосуванням кластерного аналізу колективу авторів [3], де зосереджено увагу на виокремленні домінуючих регіонів за рівнем розвитку сільського господарства та харчової промисловості. Заслужовує на особливу увагу характеристика особливостей продовольчого забезпечення населення України, спрямована на виявлення найбільш продовольчо вразливих регіонів, що ґрунтується на групуванні населення за показником індексу маси тіла [4].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас залишаються мало вивченими стимули та обмеження соціального характеру, що визначають потенціал вітчизняного ринку продуктів харчування. Авторське бачення полягає в обґрунтуванні доцільності доповнення його фізичних та економічних показників соціально-культурними, позаяк перші відображають рівень, а другі – якість життя українського суспільства.

Мета статті. Головна мета цієї роботи – охарактеризувати основні тенденції та прогалини продовольчого забезпечення населення України з позицій соціально-культурного розвитку українського соціуму, обґрунтовуючи в такий спосіб доцільність доповнення економічних показників результатами оцінки соціального прогресу, які краще відображають готовність суспільства до прогресивних змін.

Виклад основного матеріалу. Як складна просторово-економічна система сфера продо-

вольчого забезпечення розвивається за трьома векторами: споживання, виробництво та державне регулювання. Основою цього розвитку є три ентропії індивіда: виробник, споживач і державний чиновник. Звідси ринкову взаємодію в економічній площині вітчизняної сфери продовольчого забезпечення слід характеризувати крізь призму антропоцентризму, згідно з яким каркасом будь-якої економічної системи є соціум.

Станом на 2020 р. в українському суспільстві домінують, а отже, впливають на траєкторію розвитку сфери продовольчого забезпечення України, рішення чотирьох поколінь: бебі-бумерів, втраченого покоління (X), міленіалів (Y) та центеніалів (Z) (рис. 1). Асоціативна пам'ять, що базується на життєвому досвіді, сформувала характерні риси їхньої економічної поведінки у процесі продовольчого забезпечення.

Модель продовольчого забезпечення корінних українців формувало радянське минуле. Провал статичного соціально-комуністичного ладу характеризувався реагуванням на проблеми, які вже вийшли з-під контролю керманічів країни, що призвело до розпаду Радянського Союзу. Першопричиною його краху була втрата керованості країною через суттєву та різку зміну світогляду великої кількості людей завдяки їх контактуванню з представниками української діаспори та іноземцями, обміну з ними життєвим досвідом. Тоді стало зрозуміло, що статичне суспільство зі статичними цінностями приречене на деградацію, оскільки його розвиток обмежений. Проте надмірні сподівання тогочасного

уряду на «невидиму руку ринку» та нездатність оцінювати перспективи реалістично призвели до цілковитого колапсу національної економіки. Загальновідомо, що Комуністична партія, нав'язавши колективізацію, продукувала тип працівника, позбавленого ініціативи. Здійснення трансформацій національної економічної системи лягло на плечі бебі-бумерів – покоління ідеальних виконавців, цілковито сформоване радянською ідеологією, тому втілення ринкових перетворень у життя відбувалося такими повільними темпами та, зрештою, призвело до законодавчої, політичної і правової нестабільності. Пріоритетними цінностями бебі-бумерів є матеріальні, а їхньою унікальністю – меркантильно-споживацький підхід до наявних ресурсів, який у кінцевому підсумку формує ризик морального занепаду суспільства. Вони не мали поведінкових навичок існування у ринкових умовах та звикли до привілеїв завдяки посадам та зв'язкам у державних структурах, тому, здійснюючи перехід від планової до ліберальної моделі економіки, виявилися не готовими відійти від управлінських методів впливу на економічні процеси, про що свідчить ухвала 3 грудня 1990 р. Закону України «Про ціни і ціноутворення» [7], згідно з яким запроваджувалося адміністративне регулювання цін і тарифів, що вказувало на відсутність розуміння державних чиновників каузальності економічних явищ та процесів, оскільки передбачало захист цін, що по своїй суті є наслідком коливання співвідношення попиту і пропозиції, а також уведення в дію Аграрного фонду, призначе-

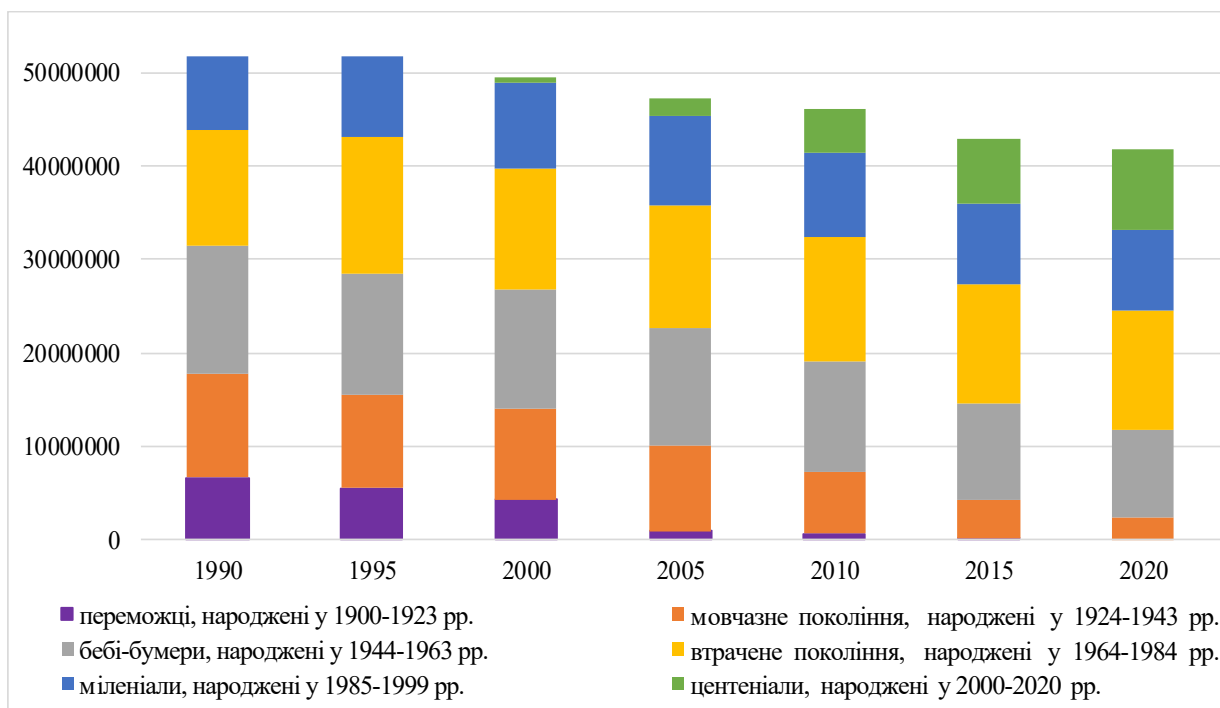

Рис. 1. Динаміка зміни поколінь в Україні

Джерело: побудовано автором на основі даних [5], беручи за основу [6]

ного для розроблення та відстоювання разом з урядом України єдиної цінової політики через установлення «цінових коридорів» на об'єкти державного цінового регулювання, що мало на меті зменшити сезонні коливання цін. Невдачі щодо втілення соціально-економічних реформ, магістральними процесами яких були роздержавлення і приватизація, пояснюються затримкою зміни поколінь в економіці, що пояснює, чому у перше десятиріччя державою не було відрегульовано жодного важеля впливу: податкового, кредитного, страхового, фінансового, митного та нормативно-правового. Зрушення відбулися завдяки активній позиції фахівців покоління Х, які здобули вищу освіту у пореформений період. Вони відмовлялися від управлінських методів впливу на економічні процеси, тому починаючи з 1999 р. податковий тиск на аграріїв було зменшено з упровадженням фіксованого сільськогосподарського податку та скеруванням коштів із державного бюджету на підтримку сільських господарів. Проте через їх мізерний відсоток у структурі видатків із поправкою на нестабільний характер (рис. 2) державна агропродовольча політика досі не відіграє роль регулятора, оскільки формується за принципом «згори-вниз», що відповідає постулату «людина для держави», що є пережитком радянського минулого.

Водночас до причин депресивного стану національної економіки слід зарахувати довготривалу адаптацію вітчизняних виробників товарів першої необхідності – продуктів харчування, до ринкових умов ведення господарської діяльності. Звикнувши до виконання директивних планів, більшість із них виявилася неспроможною для самоуправління підприємницькою діяльністю. У ролі навігатора для вітчизняних виробників, спроможного пришвидшити їх адаптацію до змінних економічних умов, мали виступити

наукові установи, адже загальновідомо, що практика без науки сліпа, а наука без практики – мертва. Однак вітчизняні науковці у власних дослідженнях, застосовуючи застарілі радянські підходи до вибору векторів наукового пошуку, відмежовувалися від практиків невидимими бар'єрами. Через відсутність конструктивного діалогу українські підприємці досі з недовірою ставляться до вітчизняної системи освіти через її тотальну комерціалізацію, у зв'язку з чим вони несуть додаткові витрати на підвищення фаховості найманого персоналу, а також до науки через низький рівень обізнаності з результатами наукових розробок, тому значно охочіше застосовують імпортні ноу-хау.

Пережитком радянського минулого також є вітчизняні раціональні норми харчування: у них переважають продукти з підвищеним рівнем кислотності, тому наслідком дотримання цих норм є кислотно-лужний дисбаланс людського організму. Найвищий рівень кислотності характерний для яєць та курятини, яких український споживач через низький рівень доходів споживає надміру. Із розвитком та популяризацією кулінарії сьогодні прийнято надавати термічній обробці навіть ті овочі та фрукти, які можна споживати в їжу сирими, що надзвичайно важливо. Попри те, що з них є лужними, у процесі приготування значно підвищується їхній рівень кислотності. Надмірне споживання кислотної їжі призводить до окислення організму людини, що погіршує стан її імунної системи, формуючи сприятливе середовище для розвитку хвороб, тому перед тим як лікувати пацієнта, як стверджував професор І.П. Неумивакін [8, с. 127], слід відновити кислотно-лужний баланс його організму. Отже, харчові раціони мають базуватися на біологічних особливостях будови та функціонування люд-

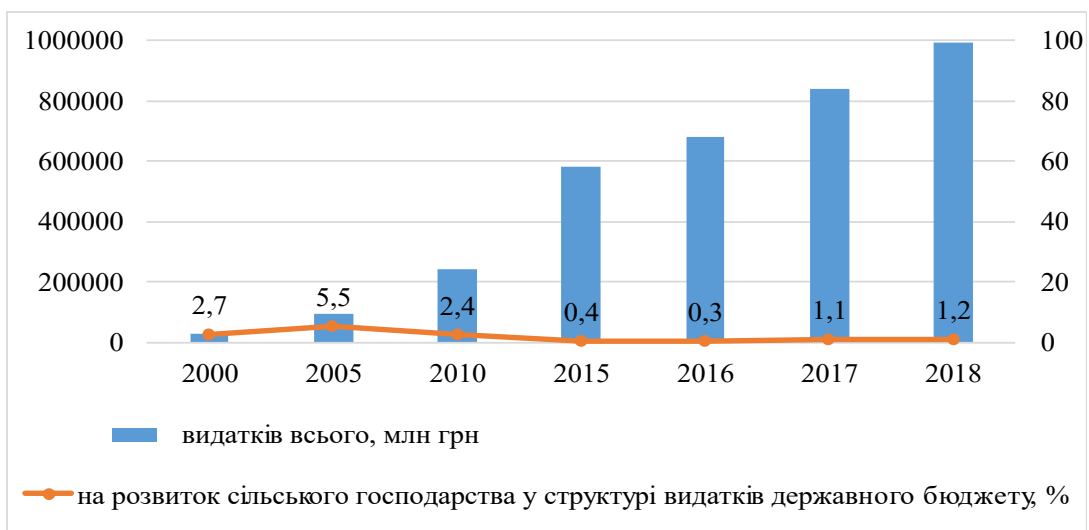

Рис. 2. Витрати на фінансування розвитку сільського господарства з державного бюджету України

Джерело: побудовано автором на основі даних Рахункової палати України

ського організму, для відмінного здоров'я якого необхідним є підтримання балансу рН, натомість кислотно-лужному дисбалансу сьогодні приділяється мало уваги. Прогресуючу динаміку захворюваності та смертності від онкології серед населення України (рис. 3) вчені-генетики, зокрема автор теорії лінгвістико-хвильового геному П.П. Гаряєв [9], пояснюють споживанням в їжу продуктів генної інженерії, а також одноманітністю, а найгірше – розбалансованістю харчових раціонів, яка знаходить своє відображення у схильності корінного населення країни до певних хвороб (серцево-судинної, травної та ендокринної систем), що має наслідком зниження ефективності роботи імунної системи, яке виражається у позитивній динаміці гострих респіраторних вірусних інфекцій, а у молодих поколінь – у збільшенні чисельності схильних до алергій. Вищевикладене дає підстави для висновку, що чинні раціональні норми споживання продуктів харчування спрямовані на фінансове стимулювання фармацевтичної галузі, податкові надходження від роботи якої становлять чималу частку у структурі доходів державного бюджету.

Поки українці рахують калорії, весь цивілізований світ надає перевагу діетам, багатим на мікроелементи. Порівняльний аналіз вітчизняних та європейських раціональних норм споживання продуктів харчування вказує на те, що в ЄС меншими є норми споживання молока та молокопродуктів порівняно з вітчизняними (рис. 4), що пояснюється лактозною непереносимістю, властивою для вихідців із країн Африки та Азії, які сьогодні становлять чималий відсоток населення сучасної Європи.

Таким чином, хвороби, спровоковані тривалим неповноцінним харчуванням досі у світі та в Україні зокрема, залишаються головною причиною смертності населення, попри те що вітчизняний і зарубіжний досвід переконливо свідчить, що завдяки переходу до іншої моделі харчування вдалося б знизити її відсоток.

Як свідчить практика, модель харчування формується національною культурою, яка зазнає змін під впливом історичного минулого нації. Суттєвий відбиток на культуру харчування наклав досвід, який українська нація отримала у ХХ ст., переживши три голодомори, а також дефіцит продовольчих товарів у радянський період, частково зумовлений неврожаєм, суттєвими прорахунками під час планування обсягів виробництва продуктів харчування, а також реалізацією левової його частки за кордон, одночасно з якою у радянських республіках запроваджувався розподіл окремих продовольчих товарів за покупними талонами. Тому вагоме місце у споживчому кошику українців мовчазного покоління має ситна їжа, тому основою їхніх та харчових раціонів їхніх дітей – бебі-бумерів був хліб, споживання якого навіть у невеликих кількостях швидко втамовує голод. Іншим порятунком від голодної смерті у ті важкі часи було молоко та продукти з нього, тому корів люди покоління переможців називали годувальницями. У такий спосіб було закладено споживчі стереотипи, відлуння яких характерне для економічної поведінки сучасного споживача (рис. 5).

Загалом для осіб пенсійного віку, які є представниками мовчазного покоління та бебі-бумерів, властива заощадливість, а через

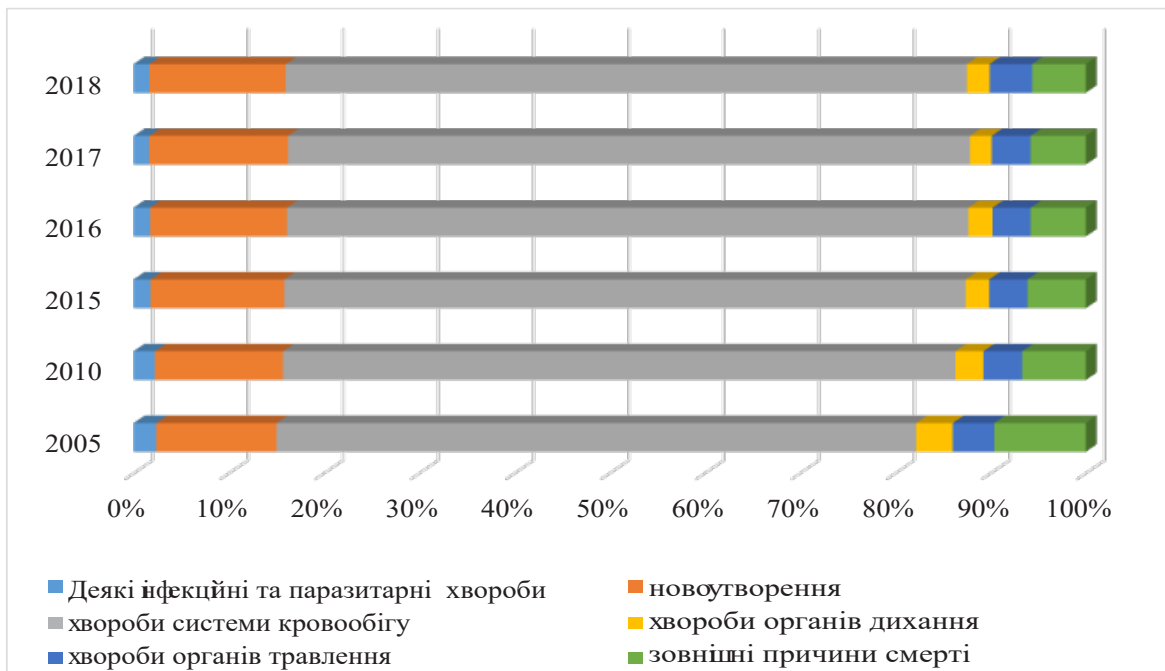

Рис. 3. Динаміка основних причин смертності населення України

Джерело: побудовано автором на основі [5, с. 132]

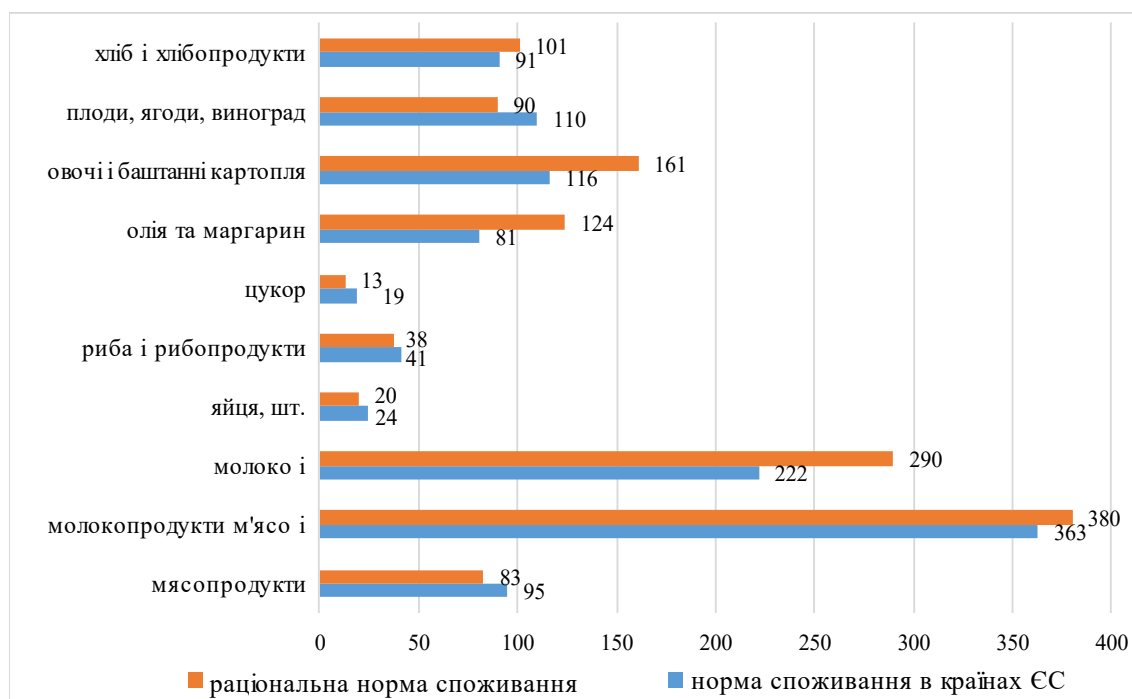

Рис. 4. Порівняння національних та європейських раціональних норм споживання продуктів харчування

Джерело: побудовано автором на основі [10]

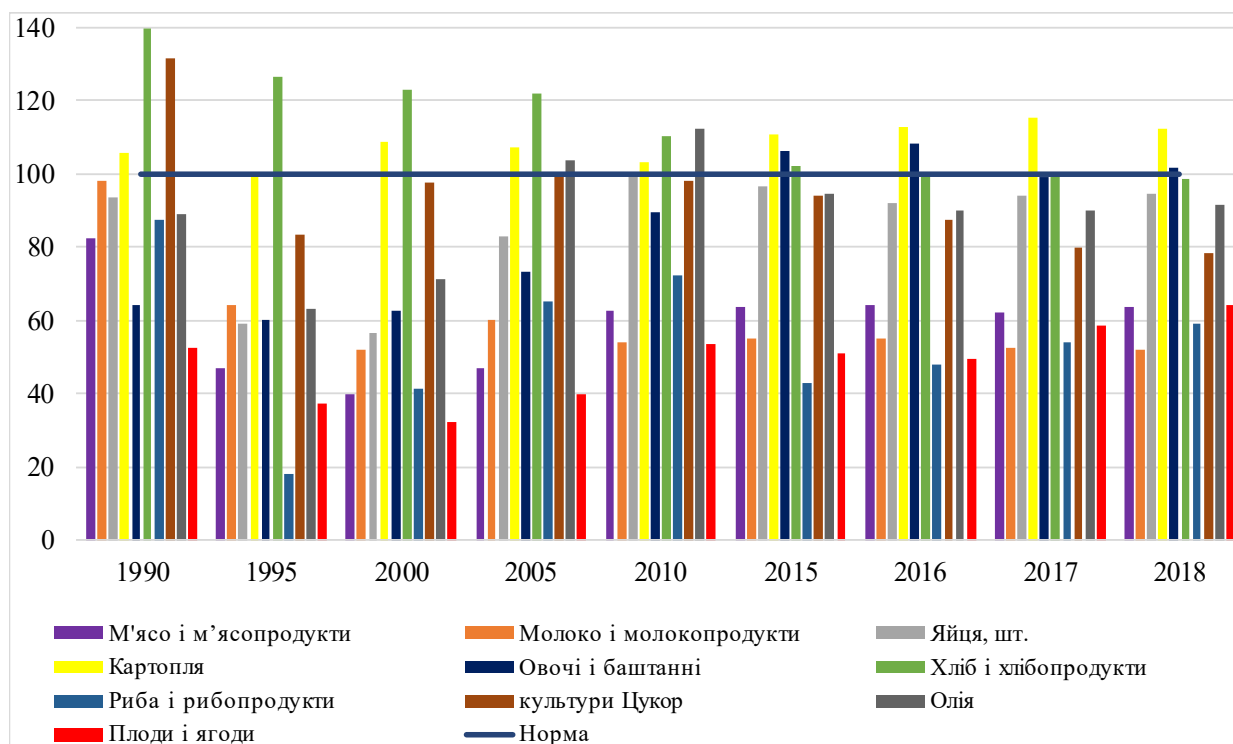

Рис. 5. Динамічні коливання індикатора достатності споживання основних продуктів харчування населенням України

Джерело: побудовано автором на основі [11, с. 216]

низький рівень доходів – консерватизм щодо домашнього харчування. Середні за віком українці (покоління X) виховані в традиціях мовчазного покоління та бебі-бумерів із вкрапленнями гастрономічних смаків, набутих

завдяки власному життєвому досвіду, сформованому під впливом можливості вільного пересування світом та доступу до інформаційних ресурсів. Вони прискіпливо відносяться до вибору продуктів харчування, надають

перевагу домашній їжі ще й через бажання фінансово підтримати своїх дітей, тому харчуються поза домом лише за нагоди або необхідності. Економічну поведінку цих поколінь сформував радянське минуле з властивим для нього нерівномірним та нераціональним розподілом продовольства, який доволі-таки часто набував ознак продовольчого дефіциту, тому їм властиве створення продовольчих запасів. Тоді як міленіали, які росли у вік інформаційних технологій, звикли до достатку та батьківського піклування, тому схильні до вибору такої моделі життя, що дає змогу скоротити кількість часу на харчування. Основою їхніх харчових раціонів є м'ясо, також для них властиво харчуватися поза домом через динамічний ритм їхнього життя. Сучасна українська молодь покоління Z цінує мобільність і прагне до урізноманітнення смаків, при цьому не бачить сенсу марнувати час на приготування їжі, що спонукає їх регулярно використовувати програми для її замовлення. Вони надають перевагу органічним продуктам у зручній екологічній упаковці, оскільки саме на цих поколіннях «помолодшали» рак, цукровий діабет та серцево-судинні захворювання, а також вони страждають від алергічних реакцій.

Узагальнюючи, слід сказати, що об'єднуючим чинником, від якого залежать продовольчі набори населення України поколінь X, Y та Z, є не лише надмірна диференціація доходів та рівень гастрономічної культури, а й бажання слідувати моді чи відповідати певному соціальному статусу, супутнім явищем якого є хизування багатством, що є одним із культурних феноменів європейського соціуму

[12, с. 28–29]. Варіації у структурі споживчого попиту формують суттєві відмінності у структурі доходів кожного з поколінь населення України. Тому його слід характеризувати, враховуючи властиві для них стандартні набори потреб. Для пенсіонерів, окрім витрат на продукти харчування та комунальні послуги, до числа пріоритетних належать витрати на охорону здоров'я, а саме придбання медикаментів. Для осіб середнього віку – витрати, пов'язані з веденням домашнього господарства та на освіту, яку вони прагнуть дати своїм нащадкам, а для молоді – на предмети домашнього вжитку та транспортні засоби, що вказує на пріоритет комфорту та мобільності. Звідси, стереотип споживчої поведінки українця сформувала пам'ять поколінь, що підтверджується синхронністю динамічних коливань індикатора достатності споживання продуктів харчування за їх видами та зміною поколінь українських господинь, які приймають рішення про формування харчового раціону усіх членів домогосподарства.

Висновки і пропозиції. Як не парадоксально, але темпи зміни поколінь в економіці є одночасно головним деструктивним чинником розвитку продовольчого господарства та каталізатором змін, оскільки моделюють когеренцію економічних процесів у секторальній структурі сфери продовольчого забезпечення України. З огляду на те, що потенціал вітчизняного ринку продуктів харчування є результатом комбінації обмежень економічного та соціального характеру, соціальне оцінювання продовольчого забезпечення має стати невід'ємним елементом традиційного економічного.

Список використаних джерел:

1. Фера-Клемонта О.Ю. Тенденції розвитку продовольчого забезпечення регіонів України. *Регіональна економіка*. 2018. № 4. С. 56–63.
2. Сегеда С.А. Сучасний рівень продовольчого забезпечення в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 5. С. 104–109.
3. Коломийцева О.В., Шевченко Н.В., Сергієнко О.А. Диференціація регіонів за рівнем продовольчого забезпечення із застосуванням кластерного аналізу. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2020. Вип. 56. С. 91–100.
4. Кравчук Н.І., Антоненко Т.Ю., Чаюнов В.М. Особливості продовольчого забезпечення сільських територій. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 23. С. 139–145.
5. Населення України за 2019 рік : демографічний щорічник / Державна служба статистики. Київ, 2020. 188 с.
6. Just D.R., Byrne A.T. Evidence-based policy and food consumer behavior: how empirical challenges shape the evidence. *European Review of Agricultural Economics*. 2020. Vol. 47. № 1. P. 348–370.
7. Про ціни і ціноутворення : Закон України від 3 грудня 1990 р. № 507-XII / Верховна Рада України. URL: www.uazakon.com/documents/ (дата звернення: 02.05.2021).
8. Неумывакин И.П. Позвоночник. Мифы и реальность. Санкт-Петербург : ДИЛЯ, 2008. 272 с.
9. Гаряев П.П. Лингвистико-волновой геном: теория и практика : монография. Київ : Інститут квантової генетики, 2009. 218 с.
10. Шевченко О.О. Економічна доступність продовольчого забезпечення. *Державне будівництво*. 2008. № 2.
11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2008_2_29.pdf (дата звернення: 28.04.2021).
12. Сільське господарство України : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2019. 235 с.
13. Мудрак Р.П. Поведінка споживача як чинник продовольчої безпеки домогосподарства. *Економічний часопис – XXI*. 2014. № 3–4(1). С. 27–30.

References:

1. Fera-Klemontsa O.Yu. Tendentsii rozvytku prodovol'choho zabezpechennia rehioniv Ukrainy [Trends in the development of food security in the regions of Ukraine]. *Regional economy*, no. 4, pp. 56–63.
2. Sehedha S.A. (2016) Suchasnyi riven' prodovol'choho zabezpechennia v Ukraini [The current level of food security in Ukraine]. *Economy and society*, vol. 5, pp. 104–109.

3. Kolomyitseva O.V., Shevchenko N.V., Serhiienko O.A. (2020) Dyferentsiatsiia rehioniv za rivnem prodovol'choho zabezpechennia iz zastosuvanniam klasterneho analizu [Differentiation of regions according to the level of food security with the use of cluster analysis]. *Collection of scientific works CGTU*, vol. 56, pp. 91–100.
4. Kravchuk N.I., Antonets' T.Yu., Chaiun V.M. (2021) Osoblyvosti prodovol'choho zabezpechennia sil's'kykh terytorii [Features of food supply in rural areas]. *Economy and society*, vol. 23, pp. 139–145.
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020) *Naseleennia Ukrainy za 2019 rik* [Population of Ukraine in 2019], Kyiv: Informatsiino-analitychne agentstvo.
6. Just D.R., Byrne A.T. (2020) Evidence-based policy and food consumer behavior: how empirical challenges shape the evidence. *European Review of Agricultural Economics*, vol. 47, no. 1, pp. 348–370.
7. Pro tsiny i tsinoutvorennia : Zakon Ukrainy 3 Desember 1990. No. 507-XII / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: www.uazakon.com/documents/ (assessed 02 May 2021).
8. Nieumyvakin I.P. (2008) *Pozvonochnik. Mify i real'nost'* [Spine. myths and reality]. Ed «DILIA». (in Russian)
9. Gariaiev P.P. (2009) *Lingvistiko-volnovoii ghenom: teoriia i praktika* [Linguistics-Wave Genome: Theory and Practice]. Monograph. Kyiv: Institute of quantum genetics. (in Russian)
10. Shevchenko O.O. (2008) Ekonomichna dostupnist' prodovol'choho zabezpechennia [Economic availability of food suppling]. *Derzhavne budivnytstvo (electronic journal)*, no. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2008_2_29.pdf (assessed 28 April 2021).
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019) *Sil'ske hospodarstvo Ukrainy* [Agricultural of Ukraine]. Kyiv: Informatsiino-analitychne agentstvo.
12. Mudrak R.P. (2014) Povedinka spozhyvacha iak chynnyk prodovol'choi bezpeky domohospodarstva [Consumer behavior as a factor of households food security]. *Ekonomichnyi chasopys–XXI*, no. 3–4(1), pp. 27–30.

Глубиш Л. Я.

Львовский национальный аграрный университет

СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНЫЕ ФАКТОРЫ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ УКРАИНЫ

Резюме

В статье доказана целесообразность использования теории поколений в качестве основы исследования экономического поведения в формате трех энтропий: производителя, потребителя и государственного чиновника. Установлена ковариация изменений поколений украинского общества и пищевых рационов. Доказана зависимость модели питания от уровня социально-культурного развития общества, зависящего от жизненного опыта населения и обретенных им традиций. Прослежена зависимость между структурой продовольственных наборов и основными причинами смертности населения страны. Изучены главные тенденции и пробелы продовольственного обеспечения населения Украины с позиций смены его поколений, на основе чего обоснована целесообразность дополнения экономических показателей результатами оценивания социального прогресса, лучше отображающих готовность общества к прогрессивным изменениям.

Ключевые слова: социум, пищевой рацион, модель питания, поколение населения, гастрономическая культура, потребительское поведение.

Glubish Lesia

Lviv National Agrarian University

SOCIAL AND CULTURAL FACTORS OF UKRAINE'S POPULATION FOOD PROVISION

Summary

The article proves the expediency of using the theory of generations as the basis for the study of economic behaviour as producer, consumer and government official. On the example of the experience of Ukraine the dependence of the dynamism of economic transformations in society on the rate of change of generations in the economy is revealed. Lack of understanding by government officials of the causality of economic phenomena and processes has caused failures in the implementation of socio-economic reforms. Among the reasons for the depressed state of the national economy is the lack of behavioural skills to survive in market conditions, which has led to long-term adaptation of Ukrainian food producers. In addition, the lack of constructive dialogue between producers and scientists is significant, which has significantly slowed down the transition from communist static to dynamic market space of interaction. So the pace of generational change in the economy is both the main destructive factor in the development of the food economy and a catalyst for change, as it models the coherence of economic processes in the sectoral structure of the food sector of Ukraine. The covariance of changes in the generations of the Ukrainian society and food rations has been established. The dependence of the nutrition model on the level of socio-cultural development of society, depending on the life experience of the population and the traditions acquired by it, has been proved. The stereotypical thinking of the Ukrainian consumer was also formed under the influence of the Soviet past. The relationship between the structure of food sets and the main causes of death of the country's population is traced. The main trends and gaps in the food supply of the population of Ukraine have been studied from the standpoint of changing their generations, on the basis of which the expediency of supplementing economic indicators with the results of assessing social progress, better reflecting the readiness of society for progressive changes, has been substantiated, because a static society with static values is doomed to degradation, because its development is limited.

Keywords: society, diet, food model, generation of the population, gastronomic cultural, consumer behavior.